

>>Plan/Program<<

Strategi

Handlingsplan

Policy

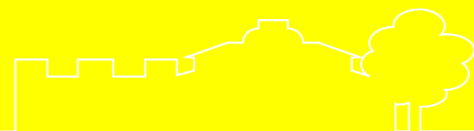
Riktlinjer

Regler/Föreskrifter

ANDT-plan för Sävsjö kommun

År 2018-2022

(ANDT=Alkohol, narkotika, dopning och tobak)

Beslutad av: kommunfullmäktige 20180122 §7

Reviderad:

För revidering ansvarar: Valfärdsrådet

För eventuell uppföljning: Valfärdsrådet

Dokumentet gäller för: Alla nämnder och förvaltningar

Dokumentet gäller tills vidare.

Dokumentansvarig: Utvecklingsledare socialförvaltningen

Diarienummer: 83.2017.730

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

Inledning	4
Globalt, nationellt, regionalt och lokalt	4
Forskning och prevention	5
Syfte, målgrupp och mål	6
Sammanställning av mål och insatsområden	7
MÅL 1 Minskad tillgång	8
MÅL 2 Senare debutålder	9
MÅL 3 Skadligt bruk ska minska	10
MÅL 4 Ökad tillgänglighet till vård	11
MÅL 5 Minskat antal döda och skadade	12
Implementering och handlingsplan	13
Uppföljning	13
Mall handlingsplan - förvaltning	14

Inledning

Bruk eller missbruk av ANDT (alkohol, narkotika, dopning och tobak) kan leda till psykiska, fysiska och sociala konsekvenser. Dessa drabbar inte bara den som brukar eller missbrukar utan även närstående och andra personer i omgivningen. Det förebyggande arbetet inom ANDT är en central del av den nationella folkhälsopolitiken och det är viktigt för att jämna ut hälsoklyftorna i befolkningen. Den största förebyggande effekten uppstår då universella insatser, som riktar sig till hela befolkningen kombineras med selektiva insatser som riktar sig till särskilda riskgrupper. För att ett förebyggande arbete ska vara effektivt ska det vara samordnat och långsiktigt samt ske på flera olika arenor. Att i allt förebyggande ANDT-arbete beakta kön, ålder, socioekonomisk tillhörighet och boendeort är av betydelse för vilken effekt insatserna får. Tillgång till behandling för personer med risk- och missbruk samt rutiner för akuta och operativa insatser är också viktigt för ANDT-arbetet. Kommunen bör arbeta för att minska tillgången och efterfrågan på droger samt motverka riskfaktorer och främja skyddsfaktorer.

Med *droger* avses i denna plan;

Alla ämnen som påverkar centrala nervsystemet genom att till exempel framkalla rus eller liknande påverkan och/eller är beroendeframkallande samt kan ge skador det vill säga;

Alkohol

Tobak (snus, rökning, vattenpipa)

Narkotika (opiater, cannabis, centralstimulerande medel, hallucinogener)

Läkemedel (icke- medicinskt betingat)

Dopningsmedel/preparat (anabola steroider, tillväxthormon, testosteron och liknande)

Snifningsmedel (lösningsmedel, lim, gaser med mera som används i berusningssyfte)

God struktur och god samverkan mellan olika aktörer i ANDT-arbetet är en nyckelfaktor och ska bidra till att uppnå visionen och de övergripande målen i kommunens utvecklingsstrategi.

Syftet med ANDT-planen är att skapa en god struktur för arbetet i Sävsjö kommun som bidrar till att alla drar åt samma håll i ANDT-arbetet för att uppnå uppsatta mål. ANDT-planen utgår från befintliga nationella¹ och regionala² dokument för ANDT-arbete. Följande plan innehåller definitioner av droger, målgrupp, syfte, mål, prioriterade insatsområde samt uppföljning. Berörda förvaltningar ska till planen ta fram handlingsplaner för att uppnå målen och prioriterade insatsområden som berör dem.

Globalt, nationellt, regionalt och lokalt

Följande globala, nationella, regionala och lokala strategier och planer har beröringspunkter med ANDT-planen.

I agenda 2030 lyfts 17 globala mål för hållbar utveckling. Mål 3, delmål 3.5 innebär att stärka insatserna för att förebygga och behandla drogmissbruk, inklusive narkotikamissbruk och skadligt bruk av alkohol.³

I februari år 2016 antog regeringen propositionen En samlad strategi för alkohol-, narkotika-, dopnings- och tobakspolitiken 2016 – 2020.

¹ En samlad strategi för alkohol-, narkotika-, dopnings- och tobakspolitiken 2016 – 2020. Skr.2015/16:86. Socialdepartementet.

² Regional handlingsplan för det ANDT-förebyggande arbetet. 2017-2021. Länsstyrelsen i Jönköpings län. 2017.

³ Agenda 2030, Globala målen för hållbar utveckling.

Det övergripande målet i den nationella strategin är:

”Ett samhälle fritt från narkotika och dopning med minskade medicinska och sociala skador orsakade av alkohol och med ett minskat tobaksbruk”

Målet bygger på visionen om ett samhälle där alla ska kunna växa upp och leva utan risk att skadas på grund av eget eller andras bruk av alkohol, narkotika, dopningsmedel eller tobak. Basen i det svenska alkohol- och drogförebyggande arbetet utgörs av bland annat begränsad tillgänglighet, prispolitik och opinionsbildning.

Den regionala handlingsplanen för ANDT-förebyggande arbete i Jönköpings län utgår från den nationella ANDT-strategin. Syftet med den regionala handlingsplanen är att stärka samverkan samt effekterna av de ANDT-förebyggande insatserna i länet.⁴

Alla planer i Sävsjö kommun ska syfta till att nå vision och mål i kommunens utvecklingsstrategi och utgå från den gemensamma värdegrunden. I utvecklingsstrategin lyfts också nio utvecklingsområden som går att koppla till flera delar i ANDT-arbetet bland annat öppenhet och gemenskap samt ungdomars initiativ och engagemang.⁵

För kommunens anställda finns framtaget en tobakspolicy samt en alkohol- och drogpolicy. Det finns också riktlinjer för serveringstillstånd och tillsynsplan för tillsyn enligt alkohollagen, tobakslagen och lag om förbud mot vissa hälsofarliga varor⁶.

Forskning och prevention

I forskning på nationell nivå⁷ framgår att köns- och ålderskillnader i den vuxna befolkningen när det gäller riskabel alkoholkonsumtion har förändrats över tid. De tydligaste förändringarna är att riskfylld konsumtion har minskat bland unga män och ökat bland äldre kvinnor. Ur ett jämlikhetsperspektiv är det angeläget att uppmärksamma att socioekonomiskt sårbara grupper har mer skador, även vid samma konsumtionsnivå. I Sverige är alkoholrelaterad dödlighet ungefär tre gånger högre i gruppen med lägst utbildning jämfört med gruppen med högst utbildning⁸.

Tobaksrökningen har minskat i befolkningen som helhet men några grupper har halkat efter. Till dessa hör äldre (65–84 år) personer, hushåll med de lägsta inkomsterna, barn som exponeras för passiv rökning och kvinnor med funktionsnedsättning. Dopning har en liten utbredning i befolkningen och används framför allt bland män inom gymmiljöer.

Andelen personer som använt narkotika är större bland män än kvinnor, liksom narkotikarelaterad dödlighet. Personer med missbruk och beroende möts ofta av könsstereotypa normer. Det handlar både om bemötande och om tillgång till olika insatser. Våldsutsatta kvinnor med missbruksproblem är en särskilt sårbar grupp som forskningen visar att vården har svårt att bemöta.

⁴ Regional handlingsplan för det ANDT-förebyggande arbetet. 2017-2021. Länsstyrelsen i Jönköpings län. 2017.

⁵ Utvecklingsstrategi 2016-2022 med utblick 2030.

⁶ Sävsjö kommun följer Folkhälsomyndighetens Tillsynsplan 2017 för tillsyn enligt alkohollagen, tobakslagen och lag om förbud mot vissa hälsofarliga varor. <https://www.folkhalsomyndigheten.se/globalassets/om-myndigheten/lagar-foreskrifter/folkhalsomyndighetens-tillsynsplan.pdf>

⁷ Texten under rubriken forskning och prevention är hämtad från ”En samlad strategi för alkohol-, narkotika-, dopnings- och tobakspolitiken 2016 – 2020. Skr.2015/16:86. Socialdepartementet.”

⁸ Socioekonomiska och demografiska skillnader på ANDT-området med fokus på alkohol och tobak, Folkhälsomyndigheten 2015

Det är viktigt att i ANDT-arbetet riktat till barn och ungdomar beaktar kön, ålder, socioekonomisk tillhörighet och boendeort eftersom dessa faktorer har avgörande betydelse för om förebyggande insatser ska få effekt eller inte. Generella skyddsfaktorer har stor betydelse för barns psykiska hälsa inklusive bruk av ANDT. Lärande och att klara skolan är den enskilt viktigaste faktorn för barns framtida hälsa. Därför är en trygg skolmiljö med välfungerande undervisning samt en förebyggande och hälsofrämjande elevhälsa av stor vikt för barns och ungas utveckling. Skolan spelar en viktig roll genom att undervisa om riskerna med tobak, alkohol, dopning och andra droger. Så gott som alla barn och ungdomar kommer i kontakt med mödra- och barnhälsovården, förskolan, skolan, elevhälsan, öppen fritidsverksamhet, ungdomsmottagningen och aktörer i civilsamhället. Det är en fördel att ge förebyggande insatser inom dessa verksamheter, vilket även kan inkludera att stödja föräldrar i föräldraskapet. Fokus bör ligga på att göra föräldrar och andra vuxna mer medvetna om sin roll för att påverka konsumtionsmönster och senarelägga alkoholdebuten. Det är av vikt för ungdomarnas framtida konsumtionsmönster.

Det är angeläget med satsningar som underlättar för flickor och pojkar att bedriva en aktiv fritid, särskilt för de mest utsatta barnen i samhället. Att unga människor har tillgång till aktiviteter som ger dem en meningsfull fritid senarelägger debut och förhindrar missbruk av alkohol och narkotika.

Genom att tidigt upptäcka och ge stöd för att förändra skadliga och riskabla levnadsvanor kan samhället bidra till att förhindra att individer, familjer och andra närstående skadas. Tidig uppmärksamhet kan också utgöra en viktig faktor för att minska skillnader i hälsa.

I Sävsjö kommun följer vi utvecklingen av våra barn och ungdomars hälsa genom hälsosamtalen som genomförs inom elevhälsan, via folkhälsoenkät ung⁹ och studien ung livsstil¹⁰. Den vuxna befolkningens hälsoutveckling gällande ANDT följs bland annat genom hälsosamtalen som genomförs inom primärvården och förstagångsföräldrar inom barnhälsovården.

Syfte, målgrupp och mål

Syftet med ANDT-planen är att få gemensam struktur, mål och prioriterade insatsområden för en kommunövergripande samsyn.

Målgrupp för åtgärderna riktar sig till hela befolkningen i Sävsjö kommun med fokus på insatser riktade till barn, ungdomar deras närstående.

⁹ Genomförs av Region Jönköpings län

¹⁰ Genomförs av Stockholms universitet

Sammanställning av mål och insatsområden

Mål		Insatsområden		
MÅL 1 Minskad tillgång	Tillgång till alkohol, narkotika, dopningsmedel och tobak ska minska.	Samordnad, effektiv och likvärdig alkohol- och tobakstillsyn.	Samverkan mellan ANDT- och brottsförebyggande arbete på alla nivåer.	
MÅL 2 Senare debutålder	Antalet barn och unga som börjar använda narkotika, dopningsmedel och tobak eller debuterar tidigt med alkohol ska successivt minska.	En hälsofrämjande skola utifrån elevers olika förutsättningar och behov.	Effektivt arbete mot langning av alkohol och tobak.	Spridning och tillämpning av ett kunskapsbaserat cannabis-förebyggande arbete.
MÅL 3 Skadligt bruk ska minska	Antalet kvinnor och män samt flickor och pojkar som utvecklar skadligt bruk, missbruk eller beroende av alkohol, narkotika, dopningsmedel eller tobak ska successivt minska.	Uppmärksamma och förebygga ANDT-relaterad ohälsa bland kvinnor och män samt flickor och pojkar inom hälso- och sjukvården, socialtjänsten och andra arenor.	ANDT-förebyggande arbete inom motionsidrotten.	
MÅL 4 Ökad tillgänglighet till vård	Kvinnor och män samt flickor och pojkar med missbruk eller beroende ska utifrån sina förutsättningar och behov ha ökad tillgänglighet till vård och stöd av god kvalitet.	Samverkan mellan hälso- och sjukvård och socialtjänst samt med andra aktörer för en sammanhållen vård utifrån kvinnors och mäns samt flickors och pojkars specifika förutsättningar och behov.	Insatser för att nå kvinnor och män samt flickor och pojkar i en socialt och hälsomässigt utsatt situation till följd av missbruk eller beroende.	
MÅL 5 Minskat antal döda och skadade	Antalet kvinnor och män samt flickor och pojkar som dör och skadas på grund av sitt eget eller andras bruk av alkohol, narkotika, dopningsmedel eller tobak ska minska.	Uppmärksamma och erbjuda ändamålsenligt stöd till flickor och pojkar som föds med skador till följd av ANDT eller som växer upp i familjer med missbruk eller annan omsorgs-svikt, inklusive våld, med koppling till alkohol eller narkotika.	Strategiskt och långsiktigt arbete för att motverka narkotikarelaterad dödlighet bland kvinnor och män samt flickor och pojkar.	Insatser för att motverka trafikrelaterade skador och dödsfall till följd av alkohol- och narkotikabruk.

MÅL 1 Minskad tillgång

Tillgång till alkohol, narkotika, dopningsmedel och tobak ska minska.

Tillgänglighetsbegränsande åtgärder är avgörande för att minska bruk av ANDT men också för att minska skillnader i hälsa. En effektiv och likvärdig tillsyn enligt alkohol- och tobakslagslagarna är en viktig del i det tillgänglighetsbegränsande arbetet. När det gäller alkohol och tobak är upprätthållandet av åldersgränser, att begränsa antalet försäljningsställen, kontroll av illegal införsel, langning och hembränning viktiga delar.

Insatsområden mål 1

- **Samordnad, effektiv och likvärdig alkohol- och tobakstillsyn.**

En grundläggande del i det tillgänglighetsbegränsande arbetet utgörs av en effektiv och likvärdig tillsyn. För att kommunens arbete ska vara effektivt krävs tillräckliga personalresurser och kompetensförsörjning. Kontrollköp kan användas som tillsynsметод för att kontrollera att de som säljer folköl, tobak och receptfria läkemedel förvissas sig om att mottagaren har fyllt 18 år.

För att ungdomar inte ska börja använda tobak eller behöva utsättas för passiv rökning behövs rökfria miljöer, därför är kommunernas tillsyn av rökfria skolgårdar angelägen.

Ansvarsfull alkoholserving (AAS) är en effektiv metod för att förebygga överservering på krogar och för att skapa en trygg krogmiljö. Samverkan, utbildning och strukturerad krogstillsyn är viktiga delar.

- **Samverkan mellan ANDT- och brottsförebyggande arbete på alla nivåer.**

Mål och insatser för det tillgänglighetsbaserade ANDT-arbetet sammanfaller ofta med mål och insatser inom ett bredare brottsförebyggande arbete.

När det gäller våldsbrott finns det många gånger en koppling till alkohol, narkotika och dopning, detta gäller både våld i nära relationer, våld mot barn och krog- och läktarvåld.

I dagsläget finns samverkan mellan brottsförebyggande och ANDT-förebyggande arbete i kommunen. Polisen, socialtjänsten, barn- och utbildning och kultur- och fritid är viktiga samverkansaktörer.

MÅL 2 Senare debutålder

Antalet barn och unga som börjar använda narkotika, dopningsmedel och tobak eller debuterar tidigt med alkohol ska successivt minska.

Insatsområde mål 2

- **En hälsofrämjande skola utifrån elevers olika förutsättningar och behov.**

Att klara skolan är den enskilt viktigaste faktorn för ett barns framtida hälsa. Skolan spelar också en viktig roll i det preventiva ANDT-arbetet genom att undervisa om riskerna med alkohol, tobak och andra droger i olika ämnen. Elevhälsan har en viktig roll i det förebyggande och hälsofrämjande arbetet i skolan. Via analyser av barn och ungas hälsosituation är genusperspektivet samt individuella och samhälleliga faktorer viktiga att ta hänsyn till.

- **Effektivt arbete mot langning av alkohol och tobak.**

Det är viktigt att insatserna riktar sig till såväl föräldrar som äldre syskon och vänner. Föräldrars inställning har stor betydelse för om barnet väljer att dricka alkohol eller inte. Att motverka langning till ungdomar är en viktig åtgärd för att skjuta upp alkoholdebuten.

Informationsinsatser bör utformas för att nå ungdomar och vuxna på lika villkor och samtidigt inte förstärka stereotypa föreställningar om till exempel kön, etnicitet och funktionsvariationer.

- **Spridning och tillämpning av ett kunskapsbaserat cannabisförebyggande arbete.**

Cannabis är det narkotikapreparat som brukas allra mest, särskilt bland unga personer. Forskning visar att cannabisbruk i tidig ungdom riskerar att ge mer skador, därför är det angeläget med ett evidensbaserat riktat förebyggande arbete.

MÅL 3 Skadligt bruk ska minska

Antalet kvinnor och män samt flickor och pojkar som utvecklar skadligt bruk, missbruk eller beroende av alkohol, narkotika, dopningsmedel eller tobak ska successivt minska.

Få undersökningar visar på andelen personer i befolkningen med missbruk av narkotika. Det är dock flera indikatorer som tyder på en negativ utveckling med ett ökat bruk av narkotika till exempel narkotikarelaterade brott och sjukdomar.

Genom att tidigt upptäcka och ge stöd för att förändra skadliga och riskabla levnadsvanor kan samhället bidra till att förhindra att individer, familjer och andra närstående skadas men också till en mer hållbar samhällsutveckling.

Insatsområde mål 3

- **Uppmärksamma och förebygga ANDT-relaterad ohälsa bland kvinnor och män samt flickor och pojkar inom hälso- och sjukvården, socialtjänsten och andra arenor.**

Tidig uppmärksamhet utgör en viktig faktor för att minska skillnader i hälsa. Här har hälso- och sjukvård, socialtjänst samt andra arenor såsom ungdomsmottagningar, elevhälsa och företagshälsovård en viktig roll för att fånga upp personer i riskzon för att utveckla skadligt bruk, missbruk eller beroende. Tillräcklig kunskap hos personalen behövs för att kunna ställa frågor om alkoholkonsumtion för att känna sig trygg i det.

- **ANDT- förebyggande arbete inom motionsidrotten.**

Uppgifter om förekomst av dopning varierar men det tycks öka i och med ökad illegal import, tillverkning och försäljning över internet. Kunskapen om dopning och effektiva metoder behöver förstärkas inom bland annat hälso- och sjukvården, myndigheter, frivilligorganisationer och på träningsanläggningar. Då bruk av dopningsmedel många gånger motiveras av estetiska skäl bör arbetet också ta hänsyn till och bryta ner stereotypa ideal kring maskulinitet.

MÅL 4 Ökad tillgänglighet till vård

Kvinnor och män samt flickor och pojkar med missbruk eller beroende ska utifrån sina förutsättningar och behov ha ökad tillgänglighet till vård och stöd av god kvalitet.

Personer med missbruk eller beroende ska utifrån sina förutsättningar och behov ha ökad tillgänglighet till jämlik- och jämställd vård och stöd av god kvalitet. I vårdkedjan behövs såväl preventiva insatser som individuella vård- och behandlingsinsatser. Ett välfungerande vårdssystem gagnar inte bara den enskilda individen utan även närstående och barn, liksom samhället i stort. En helhetssyn och samordnade insatser är av stor vikt.

Insatsområden mål 4

- **Samverkan mellan hälso- och sjukvård och socialtjänst samt med andra aktörer för en sammanhållen vård utifrån kvinnors och mäns samt flickors och pojkars specifika förutsättningar och behov.**

Region Jönköpings län och kommunerna ska tillämpa Socialstyrelsens nationella riktlinjer för missbruks- och beroendevård samt lokala överenskommelser som ett led i att implementera ny kunskap, nya arbetssätt och säkra vårdkedjan.

- **Insatser för att nå kvinnor och män samt flickor och pojkar i en socialt och hälsomässigt utsatt situation till följd av missbruk eller beroende.**

Personer som injicerar narkotika hör till de mest utsatta i samhället. Kvinnor som injicerar narkotika exponeras för prostitution, våld och sexuellt våld i större utsträckning än män. Personal som möter våldsutsatta kvinnor i missbruk eller beroende behöver ha kompetens att kunna ge ett gott bemötande och stöd. Lågtröskelverksamheter är viktiga för att skapa lättillgängliga arenor för alla de personer som samhället annars har svårt att nå.

MÅL 5 Minskat antal döda och skadade

Antalet kvinnor och män samt flickor och pojkar som dör och skadas på grund av sitt eget eller andras bruk av alkohol, narkotika, dopningsmedel eller tobak ska minska.

Nationellt sett har antalet dödsfall där narkotikaklassade läkemedel nämnts på dödsorsaksintygen ökat.

Insatsområde mål 5

- **Uppmärksamma och erbjuda ändamålsenligt stöd till flickor och pojkar som föds med skador till följd av ANDT eller som växer upp i familjer med missbruk eller annan omsorgssvikt, inklusive våld, med koppling till alkohol eller narkotika.**

Insatser för att skydda barn mot eget och andras skadliga bruk utgör en fortsatt grund för det hälsofrämjande och förebyggande ANDT-arbetet. Dessa barns uppväxt och trygghet påverkas av föräldrarnas drickande och de löper även en ökad risk att utveckla eget missbruk eller egen psykisk ohälsa. Fortsatt genomförande av barn- och föräldraperspektivet inom missbruks- och beroendevården men även inom primärvården ökar utsikterna att tidigt upptäcka barn som riskerar att utsättas för skador i samband med föräldrars missbruk eller beroende.

- **Strategiskt och långsiktigt arbete för att motverka narkotikarelaterad dödlighet bland kvinnor och män samt flickor och pojkar.**

Det är viktigt att utveckla insatser för att bättre fånga upp personer i riskzonen och för att motivera till vård samt erbjuda attraktiva lättillgängliga stöd- och behandlingsinsatser. Majoriteten av målgruppen har sannolikt varit i kontakt med vård samt andra instanser så som Polisen, Kriminalvården och Socialtjänsten. Det är därför viktigt att ta tillvara på dessa kontaktytor för att skapa förtroende och motivera till stöd och behandling.

- **Insatser för att motverka trafikrelaterade skador och dödsfall till följd av alkohol- och narkotikabruk.**

Mängden rattfylleri påverkas av tillgängligheten till alkohol och narkotiska preparat i samhället. Arbetet med SMADIT¹¹ (Samverkan mot alkohol och droger i trafiken) behöver fortsatt utvecklas i länet. En viktig del är ökat fokus på barnperspektivet. Att ständigt arbeta för ett effektivt samarbete mellan polis och socialtjänst är av betydelse för att fler personer ska få stöd och behandling.

¹¹ SMADIT är en arbetsmetod mot narkotika, dopning, missbruk/beroendeproblematik och kriminalitet i samverkan mellan polis, region, kommun och kriminalvårdens frivård. Arbetsmetodens huvudsyfte är att individer misstänkta för rattfylla, drograttfylla, ringa narkotikabrott så snabbt som möjligt, helst inom 24 timmar, ska få möjlighet att komma i kontakt med socialtjänst och/eller beroendevård.

Implementering och handlingsplan

För att verkställa ANDT-planens mål och insatsområden gör varje förvaltning en handlingsplan utifrån bifogad mall (se bilaga 1). Valfärdsrådet bereder och prioriterar mål och insatsområden årligen som ett stöd till arbetet i förvaltningarna. Årlig revidering görs utifrån uppföljning.

Uppföljning

ANDT-planen följs upp och utvärderas vid planperiodens slut. Uppföljning och utvärderingen kommer att följa de regionalt framtagna indikatorerna. De förvaltningsövergripande handlingsplanerna följs upp på förvaltningsnivå och resultatet samlas in av arbetsgrupp hälsa som är kopplad till Centrala säkerhetsgruppen. Redovisas i Valfärdsrådet och Centrala säkerhetsgruppen.

Bilaga 1. Mall handlingsplan – förvaltning

Efter varje mål i ANDT¹²-planen redogörs för de insatser som finns i den regionala handlingsplanen för det ANDT-förebyggande arbetet¹³. Där framgår vilka insatser kommunen åtagit sig att arbeta med. Varje förvaltning ska ta hänsyn till dessa vid val av insatser/aktiviteter. Tabellen med de regionala insatserna är ett stöd och ska tas bort i förvaltningens egen handlingsplan.

Mål 1 Minskad tillgång				
Tillgång till alkohol, narkotika, dopningsmedel och tobak ska minska.				
Förvaltning:				
År:				
Insatsområde utifrån ANDT-planen	Insats/aktivitet på förvaltningsnivå (VAD)	Beskriv hur insatsen/aktiviteten ska genomföras (HUR)	Ansvarig (VEM)	Uppföljning

Insatser ur den regionala handlingsplanen mål 1 minskad tillgång		
Insats	Ansvarig	Uppföljning
Regelbunden och samordnad tillsyn av alla butiker som säljer tobak och folköl samt av samtliga serveringstillstånd.	Kommunerna (Polisen)	Antal tillsynsbesök Antal tillfällen med samordnad tillsyn.
Verka för implementering av metoden kontrollköp eller andra liknande metoder/arbetsätt för att upprätthålla åldersgränser vid för-säljning av folköl och tobaksvaror.	Kommunerna (Polisen)	Antal kommuner som använder sig av kontrollköp eller andra liknande metoder/arbetsätt.

¹² ANDT står för Alkohol, Narkotika, Tobak och Doping.

¹³ Regional handlingsplan för det ANDT-förebyggande arbetet. 2017-2021. Länsstyrelsen i Jönköpings län. 2017

Stärka efterlevnaden av tobakslagens bestämmelser när det gäller rökfria skolgårdar genom kontinuerlig tillsyn samt information om la-gen, förtydligande av ansvar, in-förande av rutiner för åtgärder på skolor.	Kommunerna (Länsstyrelsen)	Antal kommuner som genomfört tillsyn på rökfria skolgårdar. Genomförda aktiviteter som syftar till att stärka efterlevnaden av rökfria skolgårdar.
Utöka samarbete mellan kommunala ANDT- samordnare och tillsynshandläggare lokalt och regionalt genom regelbundna träffar som möjliggör erfarenhets- och in-formationsutbyte och gemensamma insatser.	Kommunerna Länsstyrelsen	Antal gemensamma nätverksträffar och aktiviteter/insatser.
Regelbunden tillsyn enligt alkohol- och tobakslagen hos länets samtliga kommuner samt arbeta för att förmedla och stödja tillämpningen av alkohol- och tobakslagen på lokal och regional nivå.	Länsstyrelsen	Antal kommuner som får tillsyns-besök och aktgranskning av Länsstyrelsen.
Verka för att metoden <i>Ansvarsfull alkoholserving</i> används i sin helhet. Utbildning av serveringspersonal, samverkansgrupp med kommun, polis och restaurangbransch samt strukturerad tillsyn	Kommunerna (Länsstyrelsen, Polisen, Privata aktörer)	Antal kommuner som arbetar med metodens samtliga tre huvudkomponenter.
Arbeta för lokal och regional samverkan mellan ANDT-förebyggande och brottsförebyggande arbete genom forum som möjliggör erfarenhetsutbyte och kunskapsspridning.	Kommunerna Länsstyrelsen (Polisen)	Antal lokala och regionala forum för samverkan där ANDT- och brottsförebyggande arbete ingår.
Samverkan för att fånga upp flickor och pojkar som riskerar att utveckla en kriminell livsstil genom "sociala insatsgrupper" eller liknande arbetsmetoder samt verka för att sprida goda exempel inom länet. Arbetet bör ha ett genusperspektiv för att fånga upp både flickor och pojkar.	Kommunerna (Polisen, Ideell sektor)	Antal kommuner som använder sig av sociala insatsgrupper eller liknande metod.
Öka antalet medborgarlöften med ANDT-förebyggande inslag.	Polisen Kommunerna (Ideell sektor)	Antal medborgarlöften med ANDT-inslag/per år.
Öka antalet genomförda polisinsatser mot brottslighet inom ANDT.	Polisen	Antalet brott mot Alkohollagen. Antalet rapporterade brott ringa narkotikabrott (innehav/bruk). Antalet rapporterade brott mot Dopningslagen. Antalet brott mot Tobakslagen.
Verka för samverkan med postutlämningsställen för förbättrad kunskap kring identifikation av misstänkta försändelser.	Polisen (Kommunerna, Länsstyrelsen)	Antal postutlämningsställen där sam-verkan upprättats.
Punktinsatser vid illegal införsel av alkohol och tobak (alkobussar, bilar, försändelser etc.)	Polisen (Kommunerna)	Antal insatser.

MÅL 2 Senare debutålder

Antalet barn och unga som börjar använda narkotika, dopningsmedel och tobak eller debuterar tidigt med alkohol ska successivt minska.

Förvaltning:

År:

Insatsområde utifrån ANDT-planen	Insats/aktivitet på förvaltningsnivå (VAD)	Beskriv hur insatsen/aktiviteten ska genomföras (HUR)	Ansvarig (VEM)	Uppföljning

Insatser ur den regionala handlingsplanen mål 2 senare debutålder

Insats	Aktörer	Uppföljning
Arbeta för Tobaksfri skoltid.	Kommunerna (Länsstyrelsen, Region Jönköpings län)	Antal kommuner/skolor som arbetar för Tobaksfri skoltid
Verka för aktuella ANDT-policys och handlingsplaner i länets grund- och gymnasieskolor.	Kommunerna	Andel kommuner där policy som inkluderar det ANDT-förebyggande arbetet i den kommunala grundskolan/gymnasieskolan finns.
Erbjuda utbildning i <i>SOTIS</i> 36 till personal som arbetar i verksamheter som möter barn och ungdomar.	Länsstyrelsen Region Jönköpings län (Kommunerna)	Antal genomförda utbildningar i <i>SOTIS</i> , samt antal deltagare.
Verka för att stödja skolorna i länet med att integrera ANDT i undervisningen genom att bland annat sprida webbverktyget <i>ANDT på schemat</i> och andra användbara verktyg.	Länsstyrelsen (Kommunerna, Ideell sektor)	Antal genomförda insatser för att sprida <i>ANDT på schemat</i> eller andra användbara verktyg.
Genomföra länsövergripande folkhälsoenkät <i>Folkhälsa Ung</i> vartannat år (2017, 2019 och 2021). Synliggöra och sprida resultatet samt identifiera behov utifrån resultatet och planera riktade insatser.	Region Jönköpings län Kommunerna (Länsstyrelsen, Ideell sektor, Polisen)	Genomförd enkät Antal insatser för att synliggöra resultat samt genomförda insatser utefter utfall.
Genomföra informationssatsningar och sprida nationella kampanjer riktade till föräldrar, syskon, unga vuxna kring årliga risktillfällen såsom, skolavslutningar, student, valborg, midsommar, jul och nyår med syfte att mot-verka langning av alkohol och tobak.	Kommunerna (Länsstyrelsen, Polisen, Ideell sektor, Region Jönköpings län)	Antal kommuner som genomfört åtgärder mot langning till ungdomar.
Regelbundna träffar inom ramen för föräldrastödsuppdraget för att möjlig-göra erfarenhetsutbyte och samverkan mellan föräldrastödjande aktörer i länet.	Länsstyrelsen (Region i Jönköpings län)	Antal genomförda träffar.
Sprida kunskap om <i>Tonårsparlören</i> som ett verktyg för att samtala om alkohol med ungdomar.	Länsstyrelsen (Kommunerna)	Antal insatser/medieinsatser i länet för att sprida kunskap om ton-årsparlören.
Verka för ett evidensbaserat tobaksförebyggande arbete med syfte att bland annat förebygga cannabisbruk	Kommunerna (Länsstyrelsen, Region Jönköpings län)	Antal tobaksförebyggande insatser.
Erbjuda utbildning om cannabis och dess skadeverkningar för olika yrkesgrupper som möter barn och ungdomar i sitt ar-bete.	Länsstyrelsen Region Jönköpings län (Kommunerna, Polisen, Ideell sektor)	Antal utbildningstillfällen och antal deltagare.

MÅL 3 Skadligt bruk ska minska

Antalet kvinnor och män samt flickor och pojkar som utvecklar skadligt bruk, missbruk eller beroende av alkohol, narkotika, dopningsmedel eller tobak ska successivt minska.

Förvaltning:

År:

Insatsområde utifrån ANDT-planen	Insats/aktivitet på förvaltningsnivå (VAD)	Beskriv hur insatsen/aktiviteten ska genomföras (HUR)	Ansvarig (VEM)	Uppföljning

Insatser ur den regionala handlingsplanen mål 3 skadligt bruk ska minska

Insats	Aktörer	Uppföljning
Arbeta för ökad kompetens bland personal inom primärvård samt äldreomsorg kring riskbruk av alkohol samt riskbruk utifrån ett genusperspektiv.	Region Jönköpings län (Länsstyrelsen, kommunerna)	Antal insatser för kompetenshöjning.
Uppmärksamma ANDT-relaterad ohälsa bland studenter genom <i>AUDIT</i> och livsstilsanalyser på internet.	Studenthälsan	Antal insatser för att uppmärksamma ANDT-relaterad ohälsa bland studenter
Verka för en ökad samverkan med arbetsgivarorganisationer i länet med syfte att införa ANDT-fri arbetstid.	Länsstyrelsen Polisen, Kommunerna, Region Jönköpings län	Antal insatser som syftar till att öka samverkan.
Öka kunskapen om skadeverkningar med dopningsbruk samt möjligheter till vård och behandling genom kompetenshöjande insatser riktat till personal inom hälso- och sjukvård och personal på träningsanläggningar.	Region Jönköpings län Länsstyrelsen (Kommunerna, Polisen Ideell sektor)	Antal insatser som syftar till att öka kompetens kring dopning.
Sprida metoden <i>100 % ren hårdträning</i> i länet.	Länsstyrelsen, Region Jönköpings län, Ideell sektor Kommunerna, Polisen	Antal kommuner som uppger att de använder sig av metoden <i>100 % ren hårdträning</i> , samt antal som uppger att de använder sig av samtliga huvuddelar i metoden.

MÅL 4 Ökad tillgänglighet till vård				
Kvinnor och män samt flickor och pojkar med missbruk eller beroende ska utifrån sina förutsättningar och behov ha ökad tillgänglighet till vård och stöd av god kvalitet.				
Förvaltning:				
År:				
Insatsområde utifrån ANDT-planen	Insats/aktivitet på förvaltningsnivå (VAD)	Beskriv hur insatsen/aktiviteten ska genomföras (HUR)	Ansvarig (VEM)	Uppföljning

Insatser ur den regionala handlingsplanen mål 4 ökad tillgänglighet till vård		
Insats	Aktörer	Uppföljning
Arbeta för ökad kunskap om beroendeframkallande och narkotikaklassade läkemedel bland personal inom missbruks- och beroendevård.	Region Jönköpings län Kommunerna (Ideell sektor)	Antal insatser för kompetenshöjning för personal.
Verka för att skapa rutiner för användning av Socialstyrelsens riskbedömningsinstrument <i>FREDA</i> eller andra liknande bedömningsinstrument inom verksamheter som möter personer med missbruks- och beroendeproblematik för att identifiera våld i nära relationer.	Kommunerna Region Jönköpings län	Antal verksamheter som har rutiner för användning av <i>FREDA</i> eller andra liknande bedömningsinstrument.
Kartlägga behov av skydds- och stödinsatser för våldsutsatta personer med beroende- och missbruksproblematik.	Länsstyrelsen	Genomförd kartläggning.
Öka kompetens om våld i nära relationer inom relevanta yrkesgrupper inom beroende- och missbruksvården.	Region Jönköpings län (Länsstyrelsen)	Antal utbildningsinsatser

MÅL 5 Minskat antal döda och skadade
Antalet kvinnor och män samt flickor och pojkar som dör och skadas på grund av sitt eget eller andras bruk av alkohol, narkotika, dopningsmedel eller tobak ska minska.

Förvaltning:

År:

Insatsområde utifrån ANDT-planen	Insats/aktivitet på förvaltningsnivå (VAD)	Beskriv hur insatsen/aktiviteten ska genomföras (HUR)	Ansvarig (VEM)	Uppföljning

Insatser ur den regionala handlingsplanen mål 5		
Insats	Aktörer	Uppföljning
Verka för ett förstärkt barnrättsperspektiv genom att öka kunskapen om barns egna erfarenheter av att växa upp i hem med missbruksproblematik samt att tillgängliggöra information för barn om vart de själva kan vända sig för att få stöd och hjälp ⁶⁷ .	Kommunerna Region Jönköpings län (Länsstyrelsen, Polisen)	Antal insatser för att öka kunskapen om barns egna erfarenheter samt för att tillgängliggöra information.
Utbildning i förstärkt barn- och föräldra-perspektiv för att öka kunskapen om barn i riskmiljöer ⁶⁸ inom verksamheter så som skola, socialtjänst, föreningar och idrottsrörelse samt för att inom dessa verksamheter tydliggöra/ implementera rutiner för orosanmälan.	Kommunerna (Region Jönköpings län, Länsstyrelsen, Ideell sektor, Polisen)	Antal utbildningstillfällen Antal organisationer/verksamheter som genomfört utbildning och har rutiner.
Verka för en ökad medicinsk säkerhet och bättre omvårdnad av berusade/påverkade personer som omhändertas av polisen genom att utveckla arbetet med tillnyktringsenheter (TNE) i Jönköpings län.	Polisen Region Jönköpings län (Kommunerna)	Antalet omhändertagna enligt LOB som fått vård genom TNE eller annan vårdinrättning.
Verka för att utveckla arbetet med SMADIT-metoden i länet samt arbeta aktivt med barnperspektivet och orosanmälningar.	Polisen Kommunerna (Länsstyrelsen)	Antal kommuner som uppger att de helt eller delvis arbetar med SMADIT. Antal misstänkta rattfyllerister (alkohol och droger) som erbjudits hjälp genom SMADIT, antal personer som tackat ja till samtal samt antal personer som fått behandling.
Trafiksäkerhetsarbete, mot alkohol och droger i trafiken genom kontroller, kommunikation kring insatsveckor, information om trafiksäkerhet.	Polisen (Ideell sektor, Kommunerna)	Insatser som syftar till att öka trafiksäkerheten.
Skapa en årscykel kring trafiksäkerhetsåtgärder.	Polisen (Kommunerna, Region Jönköpings län, Länsstyrelsen, Ideell sektor)	Antal genomförda insatser av antalet insatser som planerats.